

KÉPES LEVELEZŐLAP

A KÉPESLEVELEZŐLAP-GYŰJTŐK EGYESÜLETÉNEK KIADVÁNYA

2020. I. negyedév

XXXIII. évfolyam 1. szám

A fényképes képes levelezőlapok

A **képes levelezőlapok**at több csoportba lehet sorolni. Lehetnek grafikusak, fényképesek, különlegesek és e három variációjából készített lapok.

Grafika, a fénykép és a dombornyomás variációjával készített képes levelezőlap. Német kiadás: Verlag, von Fr. Häussler, Claw 957. 1902.

A **fényképes képes levelezőlapok**at is lehet csoportosítani, miszerint vannak a hagyományos fényképes képeslapok és a fényképes levelezőlapok (levelezőlap-osztásos hátlattal rendelkező fényképek).

A nyomda- és a fotótechnika fejlődésével a **fényképes képeslapok** már a XIX. század vége felé megjelentek. Mindenki számára ismeretes, mivel kereskedelmi forgalomban, bőséges választékban még napjainkban is kaphatók. A kiadók (állami kiadók: posta, hivatalok, intézmények; magánkiadók: könyvkiadók, könyv- és papírzúzótelepek tulajdonosai, némely fotográfus) nagy példányszámban (akár több ezer darab) adták ki, a kornak megfelelően hosszúcímzéssel (1905-ig), vagy osztott hátlattal (1905 után).

Ezek a képeslapok nagyjából városokat, utcákat, tereket, épületeket, üdülőhelyeket,

tájakat ábrázoltak. Sokszorosításuk a nyomdában, fénykép alapján, fotótechnikai eljárással történt.

Osztott hátlapú fényképes képeslap. Kiadó: Monostory György, Budapest, 1925.

A másik csoportba tartoznak azok a ma már kevésbé ismert, zömében személyes hangvétellű **fényképes levelezőlapok**, melyek az 1900-as évek elején a fényképek és a képes levelezőlapok egyesüléséből jöttek létre.

A fényképész saját készítésű, vagy a megrendelő által hozott amatőr fényképeket kis példányszámban (néhány darab) olyan fotópapírra másolta, ami ugyancsak a kornak megfelelően hosszúcímzéssel (1905-ig), vagy osztott hátlattal (1905 után) volt ellátva.

Az ilyen fényképes levelezőlapok kereskedelmi forgalomba nem kerültek.

Fényképes levelezőlap (levelezőlap-osztásos hátlappal rendelkező fénykép). Kiadója nincs, készítője ismertelen. 1912.

A fényképes levelezőlapok már megjelenésükkor népszerűek voltak. Felkapottságukat leginkább annak köszönhetjük, hogy fényképeik, egyedi stílusban készültek, olcsóbbak voltak a hagyományos fényképekénél, és a posta is kedvezőbb áron kézbesítette, mint a leveleket.

Ennek köszönhetően már a '20-es évek elejére a több mint fél évszázada használatban lévő visit, cabinet vagy más fantáziánéven elnevezett keményhátú fotókat kiszorították a forgalomból.

Keményhátú visit fotó, előoldal (recto) és hátoldal (verso). Fényképész: Bienenfeld és Társa fényképészeti műterem, Budapest, Király utca 25 sz. 1890 körül.

A fényképes levelezőlapok hovatartozásának megítélésében a szakmai és a gyűjtői körök megosztottak. Vannak, akik fényképeknek, mások képes levelezőlapoknak tekintik. Akik

fényképeknek tekintik, azok az alábbiakkal érvelnek. A fényképész saját maga által készített, vagy a megrendelő által hozott privát fényképekből kis példányszámban állította elő. Kiadóval nem rendelkeztek és kereskedelmi forgalomba sem kerültek, azonban a képes levelezőlapokat a kiadó a nyomdától nagy példányszámban rendelte meg, amit kereskedelmi forgalomban árusított.

Akik viszont képes levelezőlapoknak tekintik, következőkkel indokolnak. Mivel a nyomdai úton előállított képes levelezőlapok méreteihez és hátlapjaihoz is hasonlítanak, szinte azokkal azonosak, kisebb üzeneteket ugyanúgy lehetett írni rájuk, az érvényes postai díjszabás ellenében a posta fenntartás nélkül kézbesítette azokat, így én is azok táborát erősítem, akik a fényképes levelezőlapokat képes levelezőlapoknak tekintik.

SALI ISTVÁN (Gödöllő)

Értékből szemét

Kárba vesztett gyűjtemények

Elég sok vita folyt az utóbbi időben a képeslapgyűjtés jövőjéről. Nem csoda, hiszen a képeslap két fontos funkcióját veszítette el napjainkban, nevezetesen hogy hírt adjon rólunk (hiszen egyszerűbb, gyorsabb és néha még olcsóbb is a telefon) és akkor még az on-line képeslapküldésről nem is beszéltünk.

Másrészt az is elvesztette a jelentőségét, hogy bemutassa merre jártunk, hiszen az interneten minden látnivaló minden szögéből és minden napszakban megtekinthető.

Az aggodás jogos, de azért megállapíthatjuk, hogy a kevesebb képeslap még nem akadálya a gyűjtésnek, sőt, a lokálpatrióták kiadásai külön örömet okoznak a kistelepülések gyűjtőinek.

Én most azonban egy olyan fontos gondról szeretnék írni, amely ritkábban közbeszéd tárgya. Talán némileg morbid volta miatt nem beszél(t)ünk róla; nevezetesen, hogy mi lesz a komoly gyűjtemények sorsa, ha a gyűjtő elhalálozik. Ugyan a szerzés ambíciója miatt a gyűjtők általában tovább élnek a szokásosnál. Ez persze nem hiteles bizonyítékokkal alátámasztott tény, de az bizonyos, hogy boldogabb az életük. Mindenesetre sajnos egyszer véget ér.

A gyász heteiben, hónapjaiban nyilván nem az elhunyt gyűjteménye a fő téma, de előbb-utóbb terítékre kerül. Ha van özvegye, aki kedvelte párja hobbiját, a gond egy időre megoldódik, legalábbis az ő haláláig. DE mi van, ha a házastárs/élettárs nem nézte jó szemmel a gyűjtést, sőt, lehet, hogy utálta is a rá vesztegetett időt és a nagy helyigényét. Csoda-e, ha minél előbb meg akar szabadulni a „papírhalmaztól”?

Talán még rosszabb a helyzet, ha a gyűjtő egyedül élt. Sajnos a gyereke, unokák igen ritkán öröklik a gyűjtési hajlamot. A számítógépek, okos telefonok világában élünk, a gyűjtés nem „trendi”.

Szóval így vagy úgy, az eddig féltő gonddal őrizett, állandóan gyarapodó, szakszerűen rendezett gyűjtemény fölösleges tárggyá válik, amitől legjobb a leggyorsabban szabadulni. Mi lehet a teendő:

1. kidobás
2. elajándékozás
3. eladás
4. elraktározás

Menjünk végig ezeken a pontokon. Látni fogjuk, hogy egyik sem megnyugtató.

Az 1. esettel kár foglalkozni, nyilván a legrosszabb megoldás. A lapok kárba vesznek, legfeljebb hangyányi esély van, hogy valaki rábukkan a szemétben, és nem tartja hulladéknak. Persze, ha a kidobás mondjuk elégetést jelent, már hajszálnyi esély sem marad. Szerencsére a gyűjteménytől megszabadulásnak ez nem túl gyakori módja, a

túlélő társ vagy leszármazó tudja, hogy valami értéke biztosan van ezeknek a lapoknak.

A 2. pont hatásossága attól függ, hogy ki az ajándékozott. Ha gyerekeknek adják játszani vagy olyan tizenévesnek, akinél a gyűjtés csak hirtelen fellángolás, kárba vész a gyűjtemény. Legjobb, ha valamelyik nagy gyűjtőhöz jut a gyűjtemény, de ez nagyon ritka, hiszen az örökösök nem ismerik a nagy gyűjtőket.

A 3. pont talán a leggyakoribb megoldás. Az örökös – akinek a gyűjtemény nem jelent semmit – ezért potom áron eladja az első jelentkezőnek, úgy érzi jól járt; felszabadult egy csomó hely a lakásban, s még pénzt is kapott. Így lehet, hogy a lapok nem vesznek kárba, de az a rendezési elv, a lapokhoz fűződő ismeretanyag mindenképpen. Például, mondjuk van a gyűjteményben a mellékelt képeslap. A nem túl komoly gyűjtő elkönnyveli egy budapesti lapnak, a múlt század tízes éveiből. Az alapos, lelkiismeretes gyűjtő (mint minden bizonnyal az elhunyt tulajdonos is volt) azonban felismeri a lap igazi értékét, Nevezetesen, hogy itt a kép és a szöveg ellentmondásban van, ez bizony egy ritka tévlap. Melyen nem Arany János szobra látható, mint a szöveg állítja, hanem Vörösmarty Mihályé.

A 4. pont, vagyis az elraktározás, csak elodázza a problémát. Ritkán alkalmazzák, s persze ez is rossz megoldás. Általában pincékben, padlásokon szorítanak neki helyet, állaga sokat

romlik, s legtöbbször az előző „megoldások” sorsára jut.

Láthattuk tehát, hogy a túlélőkre, nagyon ritka kivételtől eltekintve, nem számíthatunk. Mit lehet akkor tenni?! Állítom, hogy csak az elhunynak van igazán lehetősége gyűjteménye megmentésére. Persze még az életében...

Mik ezek a lehetőségek?

1. Örökké kell élni. Tökéletes megoldás, csak nehéz kivitelezni.
2. Meg kell találni, ki kell nevelni a családból valakit, aki örökünkbe léphet. Ez sem sokkal kisebb vállalás, mint az 1-es ponté...
3. Még életünk során meg kell állapotodni egy szimpatikus komoly gyűjtőtárral, hogy halálunk után övé lesznek lapjaink. Ha nem csak gyűjtő-, hanem kortárs is, ez lehetne egy kölcsönös vállalás is. Meg kell egyezni az anyagi ellenszolgáltatásban is. Így mindenki jól jár; örököseink egy reális összeghez jutnak, a gyűjtőtárs egy értékes állománnyal gyarapodik, s nekünk sem kell forogni a sírban gyűjteményünk pusztulásán.
4. Fel kell venni a kapcsolatot olyan állami vagy önkormányzati szervezetekkel, melyek megértik és átlátják gyűjteményünk kortörténeti értékét, s hajlandóak legalább egy részét közkinccsé tenni, kiállítani. A kerületi önkormányzatok például az adott kerület lapjait, a tematikus lapokat pedig az illetékes hivatalok. Az FTC-vel összefüggő lapoknak jó helye lenne a Fradi múzeum stb.

Persze ez sok utánajárással és alázattal jár, legtöbbször szembesülni kell azzal, hogy a „hivatali emberek” egész más szemmel nézik nehezen beszerezett büszkeségeinket. S könnyebb tíz kifogást találni, mint egyet intézkedni.

Szóval sok megoldási lehetőséget fejtettem ki, de sajnos nem találtam meg a bölcsek követét. Ha a kedves olvasók megtisztelnének véleményükkel, javaslataikkal e témakörben, talán kevesebb értékből válna szemét...

SZIGETI ANDRÁS

Képeslap-kiállításon jártunk

Kedden pár nyugdíjas társammal buszra ültünk, és elmentünk a szombathelyi Berzsényi Könyvtárba a képeslap-kiállítást megtekinteni. Pár gondolattal fölidézem, amit láttunk, és megpróbálom az élményeimet is beleszőni.

A kiállítótér falán „Az idő urai” címszó alatt különböző órákat bemutató képeslapokat láttunk. Kecskeméti Világórát, zenélő, asztali, fali-, virág-, kandalló-, kakukkos, kézi festésű, napóra-zsebóra,

ébresztő, valamint a salzburgi Szent Péter Apátság templomi órája, és még sorolhatnám tovább. A sokféleség és a sokszínűség lenyűgözött.

A sokszínűség tovább folytatódott a „Magyar Huszárok” című gyűjteménnyel. A ruhák, csákók, menték káprázatos színei díszleltek a vitrinben. Széchenyi ulánus főhadnagy, Lebstüch Mária (1830-1832, kápolnai csata) huszárhölgy vonzotta a tekintetemet. A kiállított anyagok közt helyet kapott:

- Michelangelo művészete;
- a történelmi Magyarország népviselete, (erdélyi, torockói, csángó, felvidéki, rábaközi, matyó, mohácsi);
- hidak, világítótornyok, ásványok;

- a káprázatos halasi csipke, az angol csipke, a brüsszeli csipke, Pag (horvát)- sziget csipkéje, amit a város fehér aranyának is hívnak;

- a hortobágyi életképek a századforduló elején;
- a híres borvidékeink (Badacsony, Mór, Etyek, Villány, Eger, Tokaj...).

A „Világ gyermekei” tárlóknál sokat időztem. A csillogó gyermekszemek, a boldog, mosolygós arcok felvidítják a látogatót, vagy elszomorítják a szegénységben élők látványával.

Felfedezhettük a mese birodalmát, Füzesi Zsuzsa rajzait (Vuk, A nagy ho-ho-horgász, Holle anyó, Csizmás kandúr, Jancsi és Juliska, Piroska és a farkas, Hófehérke).

Juhász Árpád gyűjtő Győr-Sopron megye településeibe (Hegykő, Dénesfa, Beled, Gyóró, Iván, Cirák, Kapuvár Hövej...) kalauzolt bennünket. A képeslapok alatt rövid ismertetőt olvashattunk szűkebb hazánkról.

A legtöbbet talán Ady Endre képei előtt időztem.

Verstöredékekkel, életrajzi adatokkal tarkított képek sorát pásztáztam:

„Add nekem a te szemedet,
amelyek ölnék, égne, vágnak,
amelyek engem szépnek látnak”
...és hasonló szép sorokat olvashattam.

A kiállítás történelmi, irodalmi, néprajzi élménnyel gazdagított. Köszönöm Mártának, hogy a kiállításra felhívta figyelmemet, és hogy egy szép élménnyel lehetek gazdagabb.

VIZVÁRDY TAMÁSNE (Répcelak)

Napjaink képeslapjai I.

Egy iskolai ünnepség (még) rendhagyó keretek között
Forrás: sztlorinc.hu

A pestszentlőrinci Szent Lőrinc Katolikus Általános Iskola bő egy évvel ezelőtt egy szép és számunkra kedves (és talán nemes?) feladatba fogott: egy tanárnőjük (V. Péter Mária – művésztanár) koordinálásával mind az alsó, mind pedig a felső tagozatos diákok nekiláttak karácsonyi képeslapokat készíteni.

Az így elkészült kisméretű műalkotásokat az intézmény egy kiállítás keretében be is mutatta „Az angyal énekel...” címmel.

Az alábbi, megnyitón készült kép önmagáért beszél – és tudjuk, hogy egy efféle iskolai ünnepélyként is felfogható rendezvényen mennyire önkéntes alapú a részvétel, azért az elkészült képek alapján nem tűnik túlzásnak kijelenteni, hogy szívesen vehettek részt önmaguk és társaik, nem mellékesen az adventi időszak megünneplésében.

A rendezvény kapcsán, de még inkább a belefektetett munkát megköszönendő, V. Péter Mária a következő sorokat címezte a diákjainak a kiállítás megnyitóján:

„Kedves Diákok! Kedves Lányok, kedves Fiúk!

Amikor elkezdtük a karácsonyi képeslapok tervezését, arra kértelek titeket, hogy olyan varázslatos alkotásokat készítsétek, amelyek örömet szereznek majd azoknak, akik látni fogják. Óráról órára folyamatosan konzultáltunk, tanítottalak titeket arra, hogyan kell gondolkodnotok, ha képeslapot szeretnétek készíteni; arra, hogy melyek a karácsony attribútumai, hogyan emeljétek ki a lényegét a kompozícióval és a színekkel, hogyan kell az eszközöket használni, és még sorolhatnám.

Miközben mindezt megtanultátok, érzéseiteket, lelketek szépségét tettétek munkátokba, és ettől váltak sugárzóvá. A lélek tette varázslatossá alkotásaitokat; az itt látható képeslapokat.

Köszönöm, hogy lelkesek voltatok, hogy jó hangulatban tudtunk együtt dolgozni a tanórákon és a délutáni alkotóköri körökön!

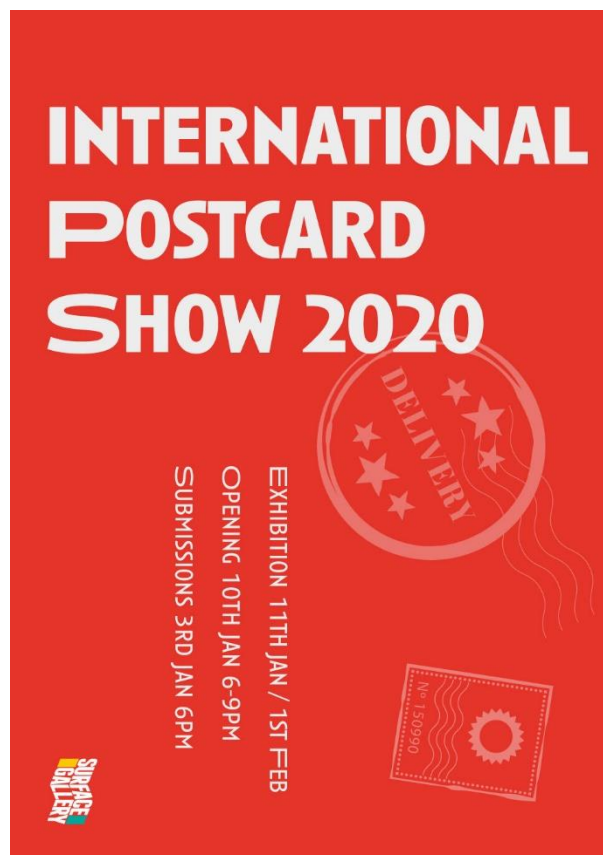
Gratulálok mindannyitoknak!

Végezetül egy kérés: hozzátok el szüleiteket, nagyszüleiteket, rokonaitokat, barátaitokat, hogy minél többen lássák ezeket az alkotásokat. Hogy minél többen érezzék a varázslatot. Hogy minél több ember lelkének legyen „tápláléka” alkotásotok, különösen most, az adventi készüllet idején.

2018. december 4.
V. Péter Mária
művésztanár”

Napjaink képeslapjai II.

Nemzetközi képeslapshow-k modern illusztrátorokkal
Forrás: surfacegallery.org és airgallery.org

Az angliai Nottingham január 11-én mind a magunkfajta gyűjtők, mind pedig a festészet, képzőművészet iránt érdeklődők számára egy igazi különlegességet tartogat: A Surface Gallery-ben megrendezésre kerül egy nemzetközi képeslapshow (valóban ez a megnevezése: International Postcard Show 2020), kvázi egy expo, ahova a világ minden tájáról hívtak művészeket, hogy állítsák ki, majd bocsássák áruba a különböző, általuk rajzolt, festett, tervezett képeslapokat.

Hogy hányadik alkalommal is szervezték meg ezt a rendezvényt, sajnos nem derül ki, mindenesetre tavaly már bizonyosan ugyanilyen jellegével várták a vendégeiket – és a leírt marketingszöveg alapján már előzetesen élén érdeklődésre tartottak számot.

A művészek a szó szoros értelmében árulhatják a saját lapjaikat, 15 fontos egységáron, és az el nem kelt daraboknál az adott alkotó saját döntése alapján, ha akar, részt vehet egy véletlenszerű sorsolásban, ahol egy másik művész szintén el nem adott darabját kaphatja így meg, az övéért cserébe. A készítéskor nem előfeltétel a szabvány 10,5X15-ös méretre történő rajzolás/festés, de javasolt.

S mindezen a találkozási, árusítási lehetőségen felül a rendezvény koordinátorai a három legjobbnak ítélt képet díjazzák, és lesz közönségdíj is. Az utóbbi nyertese a Louvre-ban kap ingyenes kiállítási lehetőséget.

Aki épp Angliában jár, és még szívesen meg is tekintené a fenti kiállított anyagot, február elsejéig meglehet.

—

A fenti rendezvényhez hasonlatosan egy másik nemzetközi rendezvény is hírül adta, hogy rajzpályázat formájában képeslapokat vár bemutatásra képzőművészekről. Ez időben követi is a nottinghamit: február 14. és március 15. között az amerikai Brooklynban (A.I.R. Gallery) tud csatlakozni bárki, akinek kedve, ideje... engedi.

A rendezvény címe egy szójáték (Fe-Mail-Art), ami alapján látszólag női művészekre építenek – az esemény leírása azonban ezt nem írja elő, csupán megemlíti, hogy a meghívott előadók, vendégek mely női kortárs művészek lesznek.

Az itteni rendezők lényegesebben pontosabban vázolják a meghívó sorokban az egész szervezésük miéttjét is.

Az 1970-es évek Mail Art (levelezési művészet) mozgalma pont azzal ment már akkor szembe, amit a postai szolgáltatások automatizálódása jól szimbolizál: a bürokrácia elszemélytelenítő hatásával.

A mozgalom tagjai pont a levelezésben, annak újragondolásában látták meg azt a lehetőséget, ami számukra kellően lázadó, figyelemfelkeltő.

FE·MAIL·ART

A kép a Vile Magazine egyik 1978-as számából való.

Így állt módjukban az aktuális cenzúra ellenére mégis szabadnak érezniük magukat, maguk köré gyűjtve a hozzájuk hasonlóan nem éppen normatívan viselkedő szubkultúrákat (punk stb.).

A kedvcsináló sorok a honlapon arra buzdítanak mindenkit, hogy bátran jelentkezzen illusztrátornak, a belépő is (a fentivel ellentétben) ingyenes, s minden munkát befogadnak (amelyeket 45 dolláros egységárban lehet majd megvenni, de a bevétellel nem a készítő, hanem a művészeti galériát támogatjuk).

Arra bátorítanak még minket, olvasókat a hivatalos oldal sorai, hogy vigyük hírét az eseménynek, amelynek a mozgalmi célja, jelentése, mai értelmezése így juthat el szélesebb tömegekhez.

PAPP MIKLÓS

Korábbi rendezvények

A különböző, képeslapos vonatkozású kiállítások (remélhetőleg nem kell lekopogni, és így is marad) meglehetősen nagy népszerűségnek örvendenek napjainkban, és számos közintézmény teret ad az efféle kezdeményezéseknek.

Jó példa erre a mindösszesen 442 lelket számláló, Veszprém megyei Lovas község, ahol decemberben Varga János karácsonyi képeslapjai lettek kiállítva a Faluházban.

Rendezvények kapcsán

Noha 2020-ban az egyesületünk nem ünnepel kerek évfordulót (erre ott volt a tavalyi év), a 2019 nyarán elkezdődött II. Rákóczi Ferenc emlékévé hivatalosan 2020. szeptember 17-én ér véget. Emellett a trianoni béketárgyalások kerek évfordulója egy képeslapgyűjtő számára témaként, mondhatni, adja magát.

A képek forrása: gallery.hungaricana.hu

Mindezekén túlmenően lesz idén (noha nem Magyarország területéről láthatóan) teljes napfogyatkozás, s az idei év Klapka György születésének, Széchényi Ferenc és Tessedik Sámuel halálának a 200. évfordulója is egyben.

Ez év őszén a katolikus egyház történetében másodszor tartják Budapesten a Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszust (az 1938-as – számunkra első – alkalmat számos

képeslapsorozat, sajtófotó is megörökítette). S nem mellékesen ismét elérkezett az olimpia éve.

Aktuális hazai és nemzetközi témában nem szűkölködik ez az esztendő – kíváncsian várjuk, melyek azok a témák, amelyek akár a fenti felvetésektől markánsan eltérően, „örök érvényűnek” mondható tematikával, akár a vázolt ötleteket némileg érintve jelennek majd meg a nyári éves találkozó kiállításán.

Felhívás

Tisztelt Gyűjtőtársak! A szerkesztőség nevében kérjük, hogy az éves tagdíjat (aktív keresők: 4000 Ft, nyugdíjasok-diákok: 2000 Ft) az alábbi OTP-s számlaszámra lehetőség szerint mindenki utalja el január végéig: 11747006-20038148!

Akik ezen túlmenően tehetik, vagy lehetőségük van szólni családtagoknak, ismerősöknek, az adójuk 1%-ának az egyesületünk számára történő felajánlását köszönettel vesszük! Adószámunk: 192427294-11-18.

Az idei évre is tartalmaz, izgalmas gyűjtést,
kiállításokat, népes börséket kívánunk
minden Kedves Gyűjtőtársnak!

Felelős kiadó: Kőszegfalviné Pajor Klára elnök MKL
Szerkesztette: Kőszegfalviné Pajor Klára és Papp Miklós
9700 Szombathely, Pf. 233. mobil: 20/2865806
email: pajor.klara@gmail.com
honlap: www.kepeslapgyujto.hu